

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 19. septembra 2013*

„Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Uredba (ES) št. 1346/2000 — Postopki zaradi insolventnosti — Člen 24(1) — Izpolnitev obveznosti ‚v korist dolžnika, zoper katerega so bili [...] uvedeni postopki v primeru insolventnosti‘ — Plačilo upniku tega dolžnika“

V zadevi C-251/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo tribunal de commerce de Bruxelles (Belgija) z odločbo z dne 14. maja 2012, ki je prispela na Sodišče 22. maja 2012, v postopku

Christian Van Buggenhout in Ilse Van de Mierop, kot stečajna upravitelja družbe Grontimmo SA,

proti

Banque Internationale à Luxembourg SA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič (poročevalec), predsednik senata, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, sodnika, C. Toader, sodnica, in C. G. Fernlund, sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. marca 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za C. Van Buggenhouta in I. Van de Mierop kot stečajna upravitelja družbe Grontimmo SA onadva sama in C. Dumont de Chassart, odvetnik,
- za Banque Internationale à Luxembourg SA V. Horsmans, odvetnik,
- za belgijsko vlado M. Grégoire, M. Jacobs, L. Van den Broeck in J.-C. Halleux, agenti,
- za nemško vlado J. Kemper in T. Henze, agenta,
- za francosko vlado G. de Bergues in B. Beaupère-Manokha, agenta,
- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in S. Duarte Afonso, agenta,

* Jezik postopka: francoščina.

— za Evropsko komisijo M. Wilderspin, agent,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 8. maja 2013

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 24(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med C. Van Buggenhoutom in I. Van de Mierop kot stečajnima upraviteljema družbe Grontimmo SA (v nadaljevanju: Grontimmo) na eni strani in banko Banque Internationale à Luxembourg SA (v nadaljevanju: banka BIL) na drugi strani zaradi tožbe, ki je bila vložena zoper zadnjenavedeno družbo in s katero se predlaga, naj banka BIL v stečajno maso, ki jo upravljata navedena upravitelja, povrne plačilo, ki ga je opravila v korist upnika družbe Grontimmo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 4, 23 in 30 Uredbe št. 1346/2000 je navedeno:

„(4) Za pravilno delovanje notranjega trga se je treba izogibati spodbujanju strank k prenosu premoženja ali sodnih postopkov iz ene države članice v drugo, da bi se tako skušal doseči ugodnejši pravni položaj (t. i. ‚forum shopping‘).

[...]

(23) Ta uredba mora za zadeve, ki jih zajema, določiti enotne kolizijske norme, ki v okviru njihovega področja uporabe nadomeščajo nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava. Če ni določeno drugače, se mora uporabiti pravo države članice, v kateri so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti (*lex concursus*). [...]

[...]

(30) Lahko se zgodi, da nekatere zadevne osebe niso seznanjene z uvedbo postopkov in v dobri veri ravnajo v nasprotju z novo situacijo. Za zaščito teh oseb, ki dolžniku opravijo plačilo, ne da bi vedele za uvedbo tujih postopkov, ko bi v bistvu morale opraviti plačilo tujemu upravitelju, je treba predvideti, da ima tako plačilo učinek pokritja dolga.“
- 4 Člen 1(1) Uredbe št. 1346/2000 določa:

„Ta uredba se uporablja za vse postopke v primeru insolventnosti, ki imajo za posledico delni ali popolni odvzem dolžnikovega premoženja in imenovanje upravitelja.“
- 5 Člen 4(1) te uredbe določa:

„Če ta uredba ne določa drugače, je pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti in njihove učinke, pravo države članice, na katere ozemlju so bili uvedeni postopki [...]"

6 Člen 21(1) iste uredbe določa:

„Upravitelj lahko zahteva, da se vsebina odločbe o uvedbi postopkov v primeru insolventnosti in po potrebi odločba o njegovem imenovanju objavita v vsaki drugi državi članici [...]“

7 Člen 24 Uredbe št. 1346/2000 določa:

„1. Kadar je bila v državi članici izpolnjena obveznost v korist dolžnika, zoper katerega so bili v drugi državi članici uvedeni postopki v primeru insolventnosti, čeprav bi morala biti izpolnjena v korist upravitelja v teh postopkih, je oseba, ki jo je izpolnila, obveznosti oproščena, če ni vedela za uvedbo postopkov.

2. Kadar je obveznost izpolnjena pred objavo, predvideno v členu 21, se za osebo, ki je obveznost izpolnila, če ni dokazano nasprotno, domneva, da ni vedela za uvedbo postopkov; kadar je obveznost izpolnjena po objavi, se za osebo, ki je obveznost izpolnila, če ni dokazano nasprotno, domneva, da je vedela za uvedbo postopkov.“

Belgijsko pravo

8 Stečaj je v belgijskem pravu urejen z zakonom o stečaju z dne 8. avgusta 1997.

9 Člen 14 tega zakona določa, da je vsaka sodna odločba o začetku stečajnega postopka začasno izvršljiva takoj po tem, ko je izrečena, veljati pa začne ob 0.00 na datum izreka in ima od tega datuma vse učinke.

10 Člen 16 navedenega zakona natančneje določa, da „so stečajnemu dolžniku od dne izdaje sodne odločbe o začetku stečajnega postopka po samem zakonu odvzeta pooblastila za upravljanje z vsem njegovim premoženjem, tudi tistim, ki bi ga morda pridobil med stečajem“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

11 Grontimmo je družba s sedežem v Antwerpnu (Belgija), ki se ukvarja z izvedbo nepremičninskih projektov. V zvezi z njo je bil 11. maja 2006 pri tribunal de commerce de Bruxelles vloženi predlog za začetek stečajnega postopka.

12 Dve družbi dolžnici družbe Grontimmo sta 22. in 24. maja 2006 izdali čeka v dobro te družbe v skupni vrednosti 1,400.000 EUR.

13 Na letni skupščini družbe Grontimmo 29. maja 2006 je bil sprejet odstop članov uprave, z učinkom od tega dne pa so bili imenovani novi člani uprave, ki so vsi imeli stalno prebivališče v Južni Afriki. Istega dne je družba Grontimmo pridobila nakupno opcijo v vrednosti 1,400.000 EUR, ki jo je izdala družba Kostner Development Inc. (v nadaljevanju: Kostner) s sedežem v Panami, ustanovljena 29. marca 2006.

14 Družba Grontimmo je 31. maja in 22. junija 2006 pri banki Dexia Banque Internationale à Luxembourg, ki je postala banka BIL, odprla dva računa. Čeka v skupni vrednosti 1,400.000 EUR sta bila najprej izplačana na prvi račun, nato pa je bil znesek nakazan na drugi račun.

15 Novi člani uprave družbe Grontimmo so 2. junija 2006 banki Dexia Banque Internationale à Luxembourg dali pisni nalog za izdajo bančnega čeka v znesku 1,400.000 EUR v dobro družbe Kostner.

- 16 Nad družbo Grontimmo se je 4. julija 2006 začel stečajni postopek na podlagi sodbe tribunal de commerce de Bruxelles, s katero so ji bila po zakonu in z učinkom od prve ure tega dne odvzeta pooblastila za upravljanje vsega njenega premoženja. Ta sodba je bila 14. julija 2006 objavljena v *Moniteur belge*, v *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg* pa ni bila objavljena.
- 17 Banka Dexia Banque Internationale à Luxembourg je 5. julija 2006 na podlagi naloga z dne 2. junija 2006 kot plačilo za nakupno opcijo, ki jo je izdala družba Kostner, izdala in izplačala ček v znesku 1,400.000 EUR v dobro te družbe.
- 18 Stečajna upravitelja družbe Grontimmo sta 21. septembra 2006 od banke Dexia Banque Internationale à Luxembourg zahtevala takojšnje povračilo navedenega zneska, pri čemer sta trdila, da je bilo to plačilo opravljeno ob kršitvi odvzema pooblastil stečajnemu dolžniku za upravljanje njegovega premoženja in da se zato nanj v razmerju do stečajnih upnikov ni mogoče sklicevati, saj je bilo opravljeno po začetku stečajnega postopka. Banka Dexia Banque Internationale à Luxembourg je povračilo navedenega zneska zavrnila z obrazložitvijo, da za stečajni postopek ni vedela in da se lahko sklicuje na člen 24 Uredbe št. 1346/2000.
- 19 Ker nobeden od poskusov, da bi do povračila prišlo po mirni poti, ni bil uspešen, sta stečajna upravitelja družbe Grontimmo s tožbo z dne 2. avgusta 2010 pri predložitvenem sodišču sprožila postopek v glavni stvari.
- 20 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali se lahko banka BIL sklicuje na člen 24 Uredbe št. 1346/2000, zlasti ob upoštevanju, da v obravnavanem primeru stečajna upravitelja družbe Grontimmo v Luksemburgu nista objavila bistvene vsebine odločbe o začetku stečajnega postopka nad to družbo in da od bančne institucije države članice ni mogoče legitimno pričakovati, da bo vsakodnevno preverjala, ali v zvezi z njenimi strankami iz drugih držav članic ne poteka postopek zaradi insolventnosti.
- 21 V teh okoliščinah je tribunal de commerce de Bruxelles prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Kako je treba pravilno razlagati pojem ‚obveznost v korist dolžnika‘ iz člena 24 [Uredbe št. 1346/2000]; ali ga je treba razlagati tako, da vključuje plačilo, ki se upniku dolžnika v stečaju izvede na zahtevo dolžnika, če je oseba, ki je to plačilno obveznost izpolnila za račun in v korist dolžnika v stečaju, to storila, ker ni vedela za stečajni postopek, ki je bil zoper dolžnika začel v drugi državi članici?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 22 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 24(1) Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da plačilo, ki se opravi po naročilu dolžnika, nad katerim je bil začel postopek zaradi insolventnosti, upniku tega dolžnika, lahko spada na področje uporabe te določbe.
- 23 Uvodoma je treba poudariti, da čeprav Uredba št. 1346/2000 vsebuje med drugim kolizijska pravila za določitev mednarodne pristojnosti in prava, ki ga je treba uporabiti (glej v tem smislu sodbo z dne 5. julija 2012 v zadevi ERSTE Bank Hungary, C-527/10, točka 38 in navedena sodna praksa), člen 24 te uredbe ne spada med taka kolizijska pravila, ampak je določba materialnega prava, ki se uporablja v vsaki državi članici ne glede na *lex concursus*. S postavljenim vprašanjem se želi izvedeti le, ali tako plačilo, kot ga je opravila banka Dexia Banque Internationale à Luxembourg v dobro družbe Kostner na podlagi naloga družbe Grontimmo, spada pod odstavek 1 tega člena, v skladu s katerim je oseba, ki je v državi članici izpolnila obveznost v korist dolžnika, zoper katerega so bili v drugi državi članici uvedeni postopki zaradi insolventnosti, čeprav bi jo morala izpolniti v korist upravitelja v teh postopkih, obveznosti oproščena, če za uvedbo postopkov ni vedela.

- 24 Za odgovor na to vprašanje je treba, kot so opozorili vsi zainteresirani subjekti, ki so predložili stališča, preučiti, ali pojem izpolnitve obveznosti „v korist“ dolžnika, nad katerim se je začel postopek zaradi insolventnosti, zajema zgolj plačila in druge izpolnitve insolventnemu dolžniku ali tudi plačila in druge izpolnitve njegovemu upniku.
- 25 C. Van Buggenhout in I. Van de Mierop, francoska vlada in Evropska komisija menijo, da navedeni pojem ne vključuje plačila upniku insolventnega dolžnika. Nasprotno pa banka BIL, belgijska, nemška in portugalska vlada trdijo, da tak položaj spada pod ta pojem.
- 26 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati tako njeno besedilo in cilj kot tudi sobesedilo te določbe in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je (glej zlasti sodbo z dne 4. maja 2010 v zadevi TNT Express Nederland, C-533/08, ZOdl., str. I-4107, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 27 Poleg tega nujnost enotne razlage uredb Unije izključuje, da bi se v primeru dvoma besedilo določbe obravnavalo ločeno, in, nasprotno, zahteva, da se razlaga in uporablja ob upoštevanju različic v drugih uradnih jezikih (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2009 v zadevi Eschig, C-199/08, ZOdl., str. I-8295, točka 54 in navedena sodna praksa).
- 28 Na eni strani je treba v zvezi z besedilom člena 24(1) Uredbe št. 1346/2000 poudariti, da v skladu z običajnim pomenom besedne zveze „v korist“ izpolnitev obveznosti v korist osebe, nad katero se je začel postopek zaradi insolventnosti, *a priori* ne zajema položaja, v katerem je obveznost izpolnjena po naročilu te osebe v dobro enega od njenih upnikov. Kot se ta besedna zveza na splošno razume, pomeni namreč le, da se obveznost izpolni v prid navedeni osebi, kot to potrjujejo različice te določbe v španskem (*a favor de*), angleškem (*for the benefit of*), italijanskem (*a favore del*), nizozemskem (*ten voordelen van*) in portugalskem (*a favor de*) jeziku.
- 29 Dalje je v uvodni izjavi 30 Uredbe št. 1346/2000, zlasti v različicah v nemškem (*Zum Schutz solcher Personen, die [...] eine Zahlung an den Schuldner leisten*), angleškem (*In order to protect such persons who make a payment to the debtor*) in švedskem (*För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären*) jeziku, navedeno, da gre pri položaju, na katerega se specifično nanaša člen 24(1) te uredbe, za „plačilo“ insolventnemu dolžniku.
- 30 Poleg tega navedeni člen 24(1) določa, da bi morala biti obveznost, izpolnjena v korist insolventnega dolžnika, izpolnjena v korist upravitelja. Iz tega pojasnila je nedvomno razvidno, da se ta člen nanaša na terjatve insolventnega dolžnika, ki so po začetku postopka zaradi insolventnosti postale terjatve, ki spadajo v maso.
- 31 Na podlagi teh elementov je mogoče ugotoviti, da so v skladu z besedilom določbe, katere razlaga je zaprosena, osebe, ki jih ta določba varuje, dolžniki insolventnega dolžnika, ki neposredno ali s posredovanjem v dobri veri izpolnijo obveznost v korist zadnjenavedenega.
- 32 Okoliščina, da gre v zadevi iz postopka v glavni stvari za banko, ki je na podlagi naloga in za račun stečajnega dolžnika opravila zadevno plačilo, v zvezi s tem ni upoštevna. Tudi če je banka izpolnila obveznost, ki jo je s pogodbo prevzela v razmerju do tega stečajnega dolžnika, te obveznosti namreč ni izpolnila „v korist“ tega dolžnika v smislu člena 24 Uredbe št. 1346/2000, saj navedeni dolžnik ni bil prejemnik navedenega plačila.
- 33 Na drugi strani je v zvezi s ciljem člena 24(1) Uredbe št. 1346/2000 in ureditve, katere del je, iz uvodne izjave 30 te uredbe razvidno, da ta člen dopušča, da se nadzoru upravitelja izognejo nekatere situacije, ki so v nasprotju z novimi okoliščinami, nastalimi z začetkom postopka zaradi insolventnosti.

- 34 Natančneje, člen 24(1) dopušča, da odločba o začetku postopka zaradi insolventnosti ni takoj priznana, saj dovoljuje, da se masa zmanjša za terjatve insolventnega dolžnika, ki mu jih poravnajo njegovi dolžniki v dobri veri.
- 35 Vendar se ta določba ne sme razlagati tako, da dopušča, da se masa zmanjša tudi za zneske, ki jih insolventni dolžnik dolguje svojim upnikom. Če bi se namreč sledilo taki razlagi, bi lahko insolventni dolžnik prek tretjih, ki ne vedo za začetek postopka zaradi insolventnosti, izpolnil obveznosti, ki jih ima do nekega upnika, prenesel premoženje iz mase na tega upnika in tako posegel v enega od glavnih ciljev Uredbe št. 1346/2000, navedenega v njeni uvodni izjavi 4, ki je izogibanje spodbujanju strank k prenosu premoženja iz ene države v drugo, da bi se tako skušal doseči ugodnejši pravni položaj.
- 36 Iz vseh navedenih preudarkov v zvezi z besedilom in ciljem člena 24(1) Uredbe št. 1346/2000 ter v zvezi s sobesedilom te določbe in cilji, ki jim sledi ureditev, katere del je, je razvidno, da položaj, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v katerem je insolventni dolžnik s posredovanjem izpolnil obveznost v razmerju do enega od svojih upnikov, ne spada na področje uporabe navedene določbe.
- 37 Vendar okoliščina, da se člen 24(1) Uredbe št. 1346/2000 ne uporablja za položaj, kot je ta iz postopka v glavni stvari, sama po sebi ne pomeni, da mora zadevna banka povrniti sporni znesek upnikom iz postopka zaradi insolventnosti. Vprašanje morebitne odgovornosti te banke je urejeno z nacionalnim pravom, ki se uporabi.
- 38 Glede na navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 24(1) Uredbe št. 1346/2000 razlagati tako, da plačilo, ki se opravi po naročilu dolžnika, nad katerim je bil začet postopek zaradi insolventnosti, upniku tega dolžnika, ne spada na področje uporabe te določbe.

Stroški

- 39 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 24(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti je treba razlagati tako, da plačilo, ki se opravi po naročilu dolžnika, nad katerim je bil začet postopek zaradi insolventnosti, upniku tega dolžnika, ne spada na področje uporabe te določbe.

Podpisi